

UNIwersytet KAZIMIERZA WIELKIEGO
WYDZIAŁ PSYCHOLOGII

85-867 Bydgoszcz, ul. Leopolda Staffa 1
telefon (052) 370 84 02, 370 84 35
e-mail: psyche@ukw.edu.pl

dr hab. Małgorzata A. Basińska, prof. UKW

Bydgoszcz, 22.07.2023

Wydział Psychologii

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego

Bydgoszcz

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ

Pani Agaty Banakiewicz pod tytułem: „Podmiotowe uwarunkowania adaptacji pacjentów do życia z chorobą psychosomatyczną układu pokarmowego”
napisanej pod kierunkiem dr hab. Agnieszki Kulik

W obecnych czasach liczba pacjentów cierpiących na schorzenia przewlekłe – w tym układu pokarmowego – nieustannie wzrasta. Zarówno w ich rozwoju, jak i w procesie terapii, wskazuje się na szczególną rolę nie tylko psychicznych czynników ryzyka, ale i tych które mogą pełnić rolę ochronną i przyczyniać się do poprawy funkcjonowania z chorobą.

Głównym celem pracy było określenie podmiotowych predyktorów adaptacji pacjenta do życia z chorobą psychosomatyczną układu pokarmowego. Anonimowe badanie przeprowadzono w grupie 144 pacjentów. Przedłożona do oceny praca jest pracą empiryczną, mieszczącą się w obszarze psychologii klinicznej, a dokładniej w obszarze psychosomatyki.

Praca składa się ze streszczeni w języku polskim i angielskim, wstępu, sześciu dużych rozdziałów i zakończenia, które zajmują 136 stron. Kończy się spisem cytowanej literatury i aneksem, co razem zajmuje 174 strony. Praca ma budowę typową dla prac empirycznych.

Część teoretyczna rozprawy składa się z trzech rozdziałów jest obszerna i generalnie umożliwia postawienie pytań badawczych, opracowanie założeń o wzajemnych zależnościach oraz wskazuje na sposób statystycznego opisu i kierunki wnioskowania. W pierwszym rozdziale Autorka omówiła problematykę chorób przewlekłych, z uwzględnieniem ich klasyfikacji, diagnostyki i uwarunkowań oraz mechanizmów powstawania. Ostatni z podpunktów jest szczególnie wartościowy, gdyż pokazuje możliwe ścieżki rozwoju schorzeń przewlekłych, w wyniku czego wpisuje się we współczesną psychosomatykę, która dzięki rozwojowi nauki, głównie medycyny i psychoneuroimmunologii, zwraca uwagę na heterogeniczność chorych na poszczególne schorzenia.

UNIwersytet KAZIMIERZA WIELKIEGO WYDZIAŁ PSYCHOLOGII

85-867 Bydgoszcz, ul. Leopolda Staffa 1
telefon (052) 370 84 02, 370 84 35
e-mail: psyche@ukw.edu.pl

W tym rozdziale znajduje się podpunkt 1.2., w którym Doktorantka omówiła istniejące klasyfikacje chorób psychosomatycznych. Zabrakło mi w nim przedstawienia systemu DCPR (ang. *Diagnostic Criteria for Psychosomatic Research*) prof. Favy z zespołem. W pracy, zarówno w części teoretycznej jak i metodologicznej, zabrakło omówienia wyodrębnionych syndromów psychosomatycznych, ich specyfiki i rozumienia. To pominięcie jest o tyle istotne, że odpowiedź na pierwsze pytanie badawcze jest uczyniona w oparciu o ten system. To pytanie badawcze było niezrozumiałe i sprawiało wrażenie niezasadnego wobec braku omówienia tego systemu klasyfikacyjnego w części teoretycznej. Dopiera czytając analizy w części wyników własnych, to pytanie stało się zrozumiałe.

W rozdziale drugim została omówiona choroba przewlekła z perspektywy stresu i radzenia sobie. Rozważania Doktorantki są merytoryczne. Na podkreślenie zasługuje fakt zwrócenia uwagi na sposób stosowania strategii zaradczych – elastyczność vs. sztywność- a nie tylko na ich rodzaj. Rozdział trzeci zawiera omówienie wybranych chorób psychosomatycznych układu pokarmowego z perspektywy medycznej.

Ta część jest napisana poprawnie pod względem językowym oraz w sposób komunikatywny. Wywód teoretyczny, poza tym jednym brakiem, jest poprowadzony w sposób logiczny i uporządkowany. Warto podkreślić dosyć zwięzły (wprowadzenie teoretyczne zajęło 50 stron) sposób pisania Autorki, co jest bardzo trudne ze względu na ogrom literatury.

W **części metodologicznej rozprawy** Autorka opisała podstawy metodologiczne badań własnych. Ten rozdział zawiera wszystkie konieczne elementy – problematykę badań, pytania badawcze, model badań własnych, opis zastosowanych narzędzi badawczych, strategię przeprowadzonych badań, opis zastosowanych metod statystycznych oraz opis badanej próby. Badania zostały wykonane w modelu korelacyjnym. Ta część, jak i poprzednia, jest napisana w sposób poprawny i staranny. Operacjonalizacja zmiennych, ujętych w planie badań, została opisana w sposób klarowny i zgodny z założeniami teoretycznymi przedstawionymi w części teoretycznej. Dobór próby do badań był celowy. Doktorantka wykonała trudną pracę badawczą – 144 osoby. Do tej części pracy mam jedną wątpliwość. Na str. 63 jest omówiony *Wielowymiarowy Kwestionariusz do Badania Obrazu Ciała*, a w przedostatnim zdaniu jest napisane, że zastosowano z niego tylko dwie skale, do czego oczywiście Autorka ma prawo. Czy nie byłoby jednak lepiej przy opisie narzędzi zaprezentować te skale, podając informację

UNIWERSYTET KAZIMIERZA WIELKIEGO WYDZIAŁ PSYCHOLOGII

85-867 Bydgoszcz, ul. Leopolda Staffa 1
telefon (052) 370 84 02, 370 84 35
e-mail: psyche@ukw.edu.pl

z jakiego testu pochodzą? Ocena zdrowia i Zorientowanie na choroby – współbrzmia z dotychczas prezentowaną problematyką, a obraz ciała nie bardzo. Tym bardziej, że na str. 57 Doktorantka podała informację o poczuciu granic ciała i jego znaczeniu dla osoby. Dla mnie wtrącenie tego krótkiego akapitu w uzasadnienie pytania nr 4 było zupełnie niezrozumiałe.

Część empiryczna rozprawy. Referowanie wyników badań jest logiczne, staranne i przejrzyste. Zastosowane testy statystyczne są poprawne i wskazują na bardzo duże umiejętności Doktorantki w tym obszarze. Wnikliwa analiza statystyczna zgromadzonych danych empirycznych prowadzi do wartościowych wniosków i ciekawej dyskusji na temat uwarunkowań adaptacji pacjenta do życia z chorobą psychosomatyczną. Ta część pracy jest napisana na bardzo wysokim poziomie szczególnie w wymiarze psychometrycznym.

W **dyskusji wyników** Autorka szeroko odniosła się do wyników innych badań starając się pokazać na ich tle swoje rezultaty. Widoczne jest tu bardzo duże odczytanie i wiedza Doktorantki. Dyskusja jest napisana ciekawie, dobrze się ją czyta. Najważniejsza konkluzja z badań, iż sposób oceny doświadczanej choroby wyznacza myślenie o niej i cały proces adaptacji, skłania do podkreślenia konieczności indywidualizacji w podejściu do osób chorych, nawet gdy jest to ta sama choroba.

Literatura cytowana zajmuje dokładnie 21 stron, jest to generalnie aktualna literatura, warto podkreślić, że nie pominęła polskojęzycznej.

Ocena strony formalnej

Kolejność rozdziałów jest poprawna. Rozprawa doktorska została zredagowana w sposób typowy dla prac o charakterze empirycznym – część teoretyczna, metodologiczna oraz sprawozdanie z badań wraz z dyskusją wyników i wnioskami. Doktorantka zastosowała zaawansowane testy statystyczne, które pozwoliły określić predyktory adaptacji do choroby układu pokarmowego. Praca została zredagowana poprawnie. Błędy literowe i edytorskie zdarzały się rzadko.

UNIwersytet KAZIMIERZA WIELKIEGO
WYDZIAŁ PSYCHOLOGII

85-867 Bydgoszcz, ul. Leopolda Staffa 1
telefon (052) 370 84 02, 370 84 35
e-mail: psyche@ukw.edu.pl

Podsumowując, z formalnego punktu widzenia oceniana rozprawa jest napisana poprawnie. Występujące uchybienia nie zakłócały recepcji prezentowanego w pracy wykładu. Podstawy teoretyczne, plan badań i jego realizacja nie budzą żadnych zastrzeżeń, a wręcz przeciwnie wskazują na bardzo duże kompetencje Doktorantki. Wyniki badań prowadzą do pogłębienia wiedzy na temat podmiotowych uwarunkowań adaptacji do choroby przewlekłej układu pokarmowego pacjentów.

Konkluzja:

Na podstawie przedstawionej analizy stwierdzam, że recenzowana praca stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego w dyscyplinie psychologia, Doktorantka wykazała się odpowiednią wiedzą teoretyczną i umiejętnością samodzielnego prowadzenia pracy naukowej, co odpowiada ustawowym wymaganiom stawianym rozprawom doktorskim. Wnoszę o dopuszczenie mgr Agaty Banakiewicz do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Małgorzata A. Basińska